

FRA AMBROSIO MONTESINO, FERRANDO DE VEDOYA I GRÀCIA DEI, A LA CORT DE FERRAN *EL CATÒLIC*

I

Del menoret fra Ambrosio Montesino, prosista i poeta castellà de les darreries del segle xv, se n'ocupà prou extensament Menéndez Pelayo.¹ Per ell i els següents historiadors de la literatura castellana² sabem que nasqué a Huete i que fou frare de San Juan de los Reyes de Toledo i després arribà a l'episcopat de Sarda (Albània), segons demostrà E. Buceta³ contra la creença acceptada fins aleshores que havia estat bisbe de Sardenya, com diu la portada de l'edició del seu *Cancionero* (Toledo 1527).⁴ Sembla que devia morir poc després, l'any 1512 o 1513, puix que en aquest any ja ocupava aquella seu un altre bisbe.

De la seva producció ens queda una ben nombrosa col·lecció de poesies devotes i la traducció en prosa castellana de la famosa *Vita Christi* de Ludolf de Saxònia, *el Cartoixà*, ultra una versió de les *Meditacions* de sant Agustí, la compilació d'un breuari de la Immaculada Concepció i el retoc d'una antiga versió dels Èvangelis i les Èpístoles (Toledo 1512). En el primer aspecte, el de poeta, ha estat més estudiat. Parlen del *Cancionero*, a part els esmentats, Nicolás Antonio a la *Bibliotheca Hispana Nova* (Madrid 1783), Gallardo a *Ensayo de una Biblioteca* (Madrid 1863-69), III, el *Catálogo* de V. Salvá (Londres 1826-29), Brunet al *Manuel du Libraire*

1. *Antologia*, III, cap. XXII, pàgs. 56 ss. L'extens article que l'*Enciclopèdia Espasa* dedica a Montesino segueix Menéndez Pelayo.

2. J. HURTADO i A. GONZÁLEZ PALENCIA, *Historia de la Literatura Castellana*⁶ (Madrid 1949); J. CEJADOR, *Historia de la Lengua y la Literatura Castellanas*, II (Madrid 1915); FITZMAURICE-KELLY, *Historia de la Literatura española* (Madrid 1921); etc.

3. *Fray Ambrosio Montesino fué obispo de Sarda en Albania*, *RFE*, XVI (1929), 267-271.

4. Com que ni EUBEL, *Hierarchy Catholica Medii Aevi* (Monasterii 1923), ni PIUS B. GAMS, *Series episcoporum ecclesiae catholicae* (Leipzig 1931), no l'esmentaven entre els bisbes de Sardenya, Fitzmaurice-Kelly cregué identificar-lo amb un Ambrosius de seu ignorada que inclou Gams al final d'aquells. Els mateixos EUBEL (III, 292) i GAMS (pàg. 416) el donen com a bisbe de Sarda i Sappa (Albània). Cf. BUCETA, *art. cit.*

(París 1860-65) i C. Pérez Pastor a *La imprenta en Toledo* (Madrid 1887) com també els repertoris bibliogràfics generals. El publicà la *NBAE*, en el vol. XXXV. Valbuena inclou diverses composicions seves en la *Antologia de Poesía Sacra española*.⁵ El 1936 es publicà a Londres una edició facsímil de les *Coplas* de 1485. Fra José M. de Elizondo en publicà algunes en el seu estudi *La leyenda de San Francisco según la versión catalana del Flos Sanctorum*.⁶ També li dedica un detingut estudi M. Bataillon.⁷ Ésmentem finalment que Plàcid Aguiló descriu un incunable que conté el *Cancionero*,⁸ assenyalat per Haebler amb el número 455.

En aquests breus apunts, però, no ens interessa com a poeta, sinó com a traductor del *Cartoixà*.

Fra Ambrosio Montesino no fou pas el primer a la Península que emprengué aquesta tasca. Ja mig segle abans, el 1446, la *Vita Christi* havia estat traduïda al portuguès per Bernardo de Alcobaça, monjo del Císter, i el 1495 se n'imprimia una altra versió, també portuguesa, deguda a l'abat del monestir de Sant Pau,⁹ per encàrrec de la princesa Isabel, duquessa de Coïmbra i senyora de Montemoor, filla del comte d'Urgell.¹⁰ El mateix any sortia l'edició del quart llibre del *Cartoixà* traduït a prosa catalana pel valencià Joan Rois de Corella, que fou reimpressa el 1513. Els llibres primer i segon porten les dates de 1496 i 1500, respectivament; el llibre terç no duu data (Haebler el creu de 1502). Aquesta prioritat cronològica del quart volum sobre els altres, que trobem també en les traduccions al castellà i al portuguès, ha fet pensar que els tres primers formen part d'una segona edició; en canvi, Miquel i Planas creu, referint-se a la d'En Corella, que podria ésser molt bé que s'hagués imprès la quarta part abans que les altres pel fet de tractar-se de la que conté la Passió del Senyor, o sia per conveniències editorials.¹¹

Fra Ambrosio fou, doncs, el quart a traduir el *Cartoixà*. Sabem que començà la versió a la seva vila de Huete l'any 1499.¹² Els documents que publiquem ens permeten de donar-la per acabada el 3 de gener

5. Ed. Apolo, 1940.

6. Barcelona 1910.

7. *Chanson pieuse et poésie de dévotions: Fr. Ambrosio Montesino*. *RHi*, XXVII (1925).

8. *Apuntes bibliográficos acerca de cuatro incunables españolas desconocidas* (Barcelona 1888).

9. Abadia del Císter, filial de la d'Alcobaça i pertanyent a la diòcesi de Coïmbra. (Dom COTTINEAU, *Répertoire topo-bibliographique des abbayes et prieurés*, Macon 1939.)

10. HAEBLER, *Bibliografía Ibérica* (La Haya-Leipzig 1904), n. 373. MIQUEL I PLANAS (vid. infra) diu que fou per encàrrec de Joan II i Leonor, sense citar la font.

11. *Obres de Joan Rois de Corella* (Barcelona 1913), pàgs. XIX i ss.

12. PFANDL, *Historia de la literatura nacional española en la Edad de Oro*² (Barcelona 1951), diu que la traduí el 1502-1503. És referèix segurament a l'edició d'Alcalà.

de 1500.¹³ En coneixem una luxosíssima edició, del 1502, finançada pel cardenal Cisneros, sortida de les premses complutenses. Si, com creu Menéndez Pelayo, cal suposar l'existència d'una primera edició anterior, hauríem de datar-la al 1500 o 1501. En la centúria següent es reedità fins a cinc vegades, que sapiguem, i l'any 1627 per darrera volta.

Els documents de què parlàvem, sortits de l'inesgotable Arxiu de la Corona d'Aragó, vénen a confirmar en part i a completar les dades que tenim sobre aquesta traducció del *Cartoixà* empresa pel menoret castellà, al mateix temps que acaben de vincular-lo a la casa reial de la branca catalano-aragonesa.

La traducció fou feta, segons ens ensenya el subtítol de l'edició d'Alcalà, per manament dels reis Catòlics. Hem dit que els nostres documents confirmen sols en part aquesta afirmació, perquè hi consta que fou feta per al rei. Literàriament, és cert, «tanto monta», però per a la història de la cultura cal fer-ho remarcar. I esmentem, de passada, que en el Suplement al Wading, de Sbaraglia¹⁴ s'afirma que «hortatu Isabellae Reginae vertit e latino in hispanum» l'obra del *Cartoixà*. Ignorem la part moral i material que pogués tenir-hi la reina Isabel, però el document ens diu que el patrimoni de la casa catalano-aragonesa gratificava fra Montesino amb la quantitat de deu mil maravedisos per la traducció, i a cada un dels escriptors, Cristóbal de Camanyes i Gonçalo de Córdova, en pagament de llur treball material d'escriure-la, els atorgava mil maravedisos més, a part una bona suma per a vestuari.

No sabem pas que tingués relació amb la traducció, però ens parla de la protecció del rei a fra Ambrosio una altra ordre de pagament a favor seu, de dos mil maravedisos, que el rei li concedia «per amor de Déu», l'any 1498.

II

No hem trobat notícia en cap repertori del trobador Ferrando de Vedoya, a qui es refereixen els tres documents que publiquem a continuació. En el primer, de 1496, li és fet l'esplèndid present de 2.650 maravedisos «en ajuda de costa»; pot tractar-se de la munificència del rei envers un poeta per una dedicatòria o una recomanació. En el segon, de 1497, el títol que hom li dóna és de «trobador de sa magestat»; el poeta ha arrelat i té

13. Consta que la primera part ho fou a Cifuentes el mateix 1499. (MENÉNDEZ PELAYO, *op. cit.*)

14. H. SBARAGLIA, *Supplementum ad Scriptores trium ordinum S. Francisci*, I (Roma 1908), 33.

una subvenció de 400 sous per a vestir-se. Un any i mig més tard, el maig de 1499, cobra encara la mateixa quantitat, que ja té caràcter de gratificació anual, per a «sustentació de sa vida». En aquest no li és donat cap títol.

No coneixem res més d'aquest poeta, ni de la seva producció, ni de la llengua en què escrivia. En un altre registre del reial patrimoni corresponent a l'any 1507¹⁵ apareix repetidament un Vedoya, sense nom de pila, com a alabarder de la guàrdia reial. Sembla que a la nòmina de l'any següent ja no hi és. És difícil de saber si es tracta del mateix poeta, però no creiem probable que passés de trobador del rei a alabarder innominat, encara que fos un altre l'escrivà del registre. Podria ésser, en tot cas, un familiar. També podria ésser de la família, potser fill, el Juan de Vedoya que el 1522 publicà a Sevilla una «Comedia llamada Flerida, en coplas», que cita Cejador.¹⁶

Es curiós el títol de trobador, ja anacrònic, que es dóna al poeta de la cort, suposant que ho fos. No recordem haver-ne vist cap en el temps d'Alfons *el Magnànim*, com apareixien, potser més aviat amb el sentit de joglar o ministrer, en el regnat de Pere *el Cerimoniós* (Andreu Gascó, trobador de danses; Pere de Rius, trobador de cançons; Bernat Castell, trobador; Hug d'Alvelat, trobador; Jaume Fluvià, trobador de danses o joglar de boca).¹⁷ Cap d'aquests apellatius, però, no sembla tenir el caràcter oficial de trobador del rei. En canvi, n'hi ha un altre de la nòmina del regnat de Ferran II, el cordovès Fernando de Ribera (1485), potser antecessor del nostre, citat per Jordi Rubió.¹⁸

III

Gràcia Dei és un historiador, potser amb justícia, poc conegut. Dos documents que ens en parlen, a tres anys de distància, procedents de les sèries de registres de l'arxiu del Reial Patrimoni, ens confirmen algunes dades que només coneixíem pels antics repertoris i històries literàries, i ens ajuden a centrar al voltant de Ferran II de Catalunya-Aragó el moviment cultural de la seva època.

Sánchez Alonso¹⁹ dóna el nom de Pedro de Gràcia Dei, amb un inter-

15. Reg. 88r, folis 88v, 94, 96v, 99, 153v, 184, etc.

16. *Op. cit.*, II, 56.

17. RUBIÓ I LLUCH, *Documents...*, II, 222.

18. *Cultura de la època fernandina*. «V Congreso de Historia de la Corona de Aragón» (Zaragoza 1952), 13. Sobre l'evolució semàntica del mot trobador, vegeu la nostra comunicació al Congrés Internacional de Lingüística de Barcelona, 1953.

19. *Fuentes de la historia española e hispanoamericana*², I (Madrid 1927). número 1408.

rogant, com a autor d'una *Historia del rey Don Pedro y su descendencia que es el linage de las dos Castillas*, relativa, naturalment, al rei Pere el Cruel de Castella. Aquesta història, que és un intent de rehabilitació del discutit monarca, la primera segons Ticknor,²⁰ contra la tesi del canceller Ayala, fou ben difosa tanmateix. Les edicions conegudes l'atribueixen a Diego i Francisco de Castilla, el primer, degà de Toledo; un manuscrit, a Juan de Castro, bisbe de Jaén, i Gràcia Dei, amb addicions d'Alonso de Castilla; altres, al mateix bisbe, amb addicions de Gràcia Dei i Alonso de Castilla; el manuscrit de París i un altre de Madrid porten el títol de *Relación Sumaria de la ystoria verdadera del rey Don Pedro*, treta dels escrits de Pedro Fernández Niño, «el despensero mayor de la reina Leonor»,²¹ Gutierre Díaz de Guemes [sic], Pedro Vilano i Gràcia Dei.²² Morel-Fatio, referint-se al manuscrit de la Bibliothèque Nationale de París,²³ diu que conté la Història de Pere I per Gràcia Dei, amb addicions de Diego i Francisco de Castilla, seguida de la *Relación Sumaria*, amb el propòsit de defensa del rei i desautoritzant Ayala i Zurita, el darrer dels quals, com és sabut i acceptat avui, confirmava la mala opinió sobre el rei Cruel que ja havíem tret de la Crònica del canceller Pero López de Ayala.

Sembla que la història de Gràcia Dei fou inclosa en la *Cuarta Crónica General* i en la refosa, feta en temps d'Enric IV, del sumari atribuït a l'esmentat «despensero».²⁴

Les notícies més concretes respecte a l'autor d'aquesta crònica de Pere el Cruel, hem de cercar-les en Nicolás Antonio.²⁵ Segons aquest, Pedro de Gràcia Dei era *haraut* o rei d'armes dels reis Catòlics i també llur cronògraf,²⁶ i cita la *Relación de la vida del rei Don Pedro y de su descendencia*, amb addicions de Diego de Castilla, degà de Toledo, un manuscrit de la qual es trobava a la biblioteca del comte-duc d'Olivares. Un altre títol que podria identificar-se amb aquesta *Relación* és la *Historia de la genealogia de los reyes*. El fet cert és que existeix una crònica que «Historia de Gràcia Dei nuncupari solet» i que va servir de base a fra Juan de Arce per a recopilar les cròniques de Joan II, Enric IV i Ferran II valent-se d'un exemplar de l'emperador Carles que li va lliurar amb cèdula reial el cronista

20. *History of Spanish Literature*, I, 151, n.

21. La muller de Joan I de Castella (SÁNCHEZ ALONSO, *Historia de la historiografía española*² (Madrid 1947), 299).

22. *Fuentes*, loc. cit.

23. *Catalogue des manuscrits espagnols et des ms. portugais* (París, Bibl. Nac., 1892), núm. 142.

24. SÁNCHEZ ALONSO, *Historia*, *ibid.*

25. *Bibliotheca hispana nova*, II (Madrid 1783), 199.

26. Recull la notícia TICKNOR (*ibid.*), que el fa també cortesà del temps de l'emperador Carles.

oficial Carvajal. Tot això ho explica fra Luis Ariz en la seva crònica avilesa,²⁷ segons ens va dient Nicolás Antonio.

Tant si l'autor de la crònica és Gràcia Dei tot sol, com si ho és conjuntament amb els altres a qui s'atribueix, sembla versemblant que la història fos escrita per encàrrec d'algun descendent directe del rei Pere, probablement un dels Castilla esmentats,²⁸ dels quals Diego, potser quart net,²⁹ sostingué una interessant correspondència amb Zurita sobre aquell regnat, publicada també per Dormer. El fet que gent de la cort com Gràcia Dei intervingués en la defensa de Pere *el Cruel* dóna com a esborrades les diferències dinàstiques. La història de Gràcia Dei fou publicada en el «Semanario Erudito».³⁰

Gràcia Dei és autor, també, pel que sembla, d'una genealogia en vers,³¹ titulada *Linages de España, del rey de armas Gracia Dei* (potser hom podria identificar amb aquesta la *Historia de la genealogia de los reyes esmentada*), comentada i menyspreada per Gonzalo Argote de Molina,³² que diu: «Gracia Dei, rey de armas, escribió en redondillas de muchos linages, que en algunas partes acertó, en las más se vio lo poco que sabía».³³ Aquesta genealogia va seguida d'una glossa laudatòria anònima dedicada a l'autor.

Que, més o menys ben informat, Gràcia Dei fou expert en qüestions heràldiques, ho prova la seva obra *Blasón general de todas las insignias del universo*, impresa a Coria el 1489 i dedicada al rei de Portugal, l'exemplar únic de la qual fou reproduït en facsímil per Gayangos el 1882, segons ens diu Haebler.³⁴

Vindel,³⁵ que parla d'aquesta obra, descriu també un altre llibre de Gràcia Dei, descobert per ell:³⁶ *La crianza y virtuosa doctrina*, tractat didàctic en vers endreçat a la reina Isabel de Castella.

Per aquestes dues obres darrerament esmentades sabem que Gràcia Dei fou gallec i estudiant de la Universitat de Salamanca. Nicolás Antonio

27. No sabem qui és. Sánchez Alonso no en parla.

28. DORMER I USTARROZ, *Progressos de la historia en el reino de Aragón* (Zaragoza 1680).

29. *Ibid.*

30. Madrid 1790, vols. XXVIII i XXIX.

31. No sabem que Gràcia Dei fos poeta. E. ASENSIO, en la seva recensió de *La poésie lyrique espagnole et portugaise à la fin du Moyen âge*, de PIERRE LE GENTIL, I (Rennes 1949), parla de poemes de Gràcia Dei (*RFE*, XXXIV (1950), 292). És una errada. En realitat, Le Gentil parla del poema *Gracia Dei* de Jerónimo de Artés.

32. *Nobleza de Andalucía* (Sevilla 1588).

33. Cita de NICOLÁS ANTONIO, *loc. cit.*

34. *Bibliografía Ibérica*, núm. 304. En el Suplement a la mateixa obra són descrits nous exemplars del mateix llibre. No he pogut trobar aquesta edició facsímil.

35. *El arte tipográfico en España durante el siglo XV* (Madrid 1946), II.

36. En donà notícia a «ABC», 5 de març de 1936.

dóna com a cert que va morir a Zafra, del ducat de Feria, segons relació de Rodrigo Álvarez de Osorio, autor d'una genealogia de la pròpia família, que aquell veié inèdita, on amb paraules d'elogi per a Gràcia Dei diu que aquest morí en els seus braços i que fou honorat pel duc tal com mereixia.

Els documents que publiquem, d'un dels registres de despeses del patrimoni catalano-aragonès, ens concreten que era cronista del rei Ferran. N'ignorem la missió i els resultats, si és que era la mateixa dels altres grans cronistes oficials del *Catòlic*, com Marineu Sícul o Vagad.

Quant al cognom, bé podria ésser, i ho sembla, el seu nom de rei d'armes; però en els registres de comptes dels anys 1416-17 he trobat un tender de Perpinyà que es diu Joan Gràcia Dei.³⁷ Les dues branques d'aquesta família, si era la mateixa, devien estar ben allunyades. Per altra banda, el cognom es conserva modernament a Itàlia en la forma Graziadei.

DOCUMENTS

1

[Alcalá de Henares, 23 març 1498.]

El rei Ferran mana que es paguin a fra Ambrosio de l'orde de Sant Francesc dos mil maravedisos per amor de Déu.

De frare Ambrosio, de .ii^m. maravedís que sa magestat li mana donar. Al magnífich En Gabriel Sánchez etc. de part d'En Luys, regent lo offic de scrivà de ració de casa del dit señor rey durant la menor hedat de Ferrando de Sentàngel scrivà de ració de la dita casa. Mana sa magestat que doneu y pagueu a frare Ambrosio de l'orde de sent Francesch duos mille maravedís, moneda de Castella, los quals sa magestat li mana donar per amor de Déu. Scrit en la vila de Alcalà de Henares a .xxiii. dies del mes de març anno a nativitate Domini millesimo .cccc.lxxxx. octavo.³⁸

(ACA, ARP, reg. 876, fol. 114^r.)

2

[Sevilla, 3 gener 1500.]

El rei mana que es paguin a fra Ambrosio Montesino deu mil maravedisos per la traducció que ha fet per a ell de la Vita Christi del Cartoixà; i no res menys que es paguin dos mil maravedisos als escrivans que l'han escrita.

De frayre Ambrosio Montesino, frayre de l'orde de Sanct Francisço, de .xii^m.

37. ACA, ARP, reg. 797, fol. 171^v.

38. Al foli 113 està repetit i ratllat el mateix document amb una anotació al marge que diu: «Ès avant en la següent e per açò és cancellat».

Al magnífich etc., de part etc. Mana sa magestat que doneu y paguen a frayre Ambrosio Montesino, frayre de l'orde de sanct Francisco, duodecim mille morabatinos monete Castelle, los quals sa magestat li mana donar y pagar, a saber és : los deu mil maravedís, a compliment de paga per la que hi despès en arromançar hun libre per a sa altesa intitulat *Vita Cristi* del Cartoxà y los dos mil maravedís per algun scrivà que scrigué(?) en lo dit libre, de los quals no'n fan notament nengú per les rahons contengudes. Scrit en la ciutat de Sevilla a .III. dies del mes de gener anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo.³⁹

(ACA, ARP, reg. 876, fol. 154v.)

3

[Sevilla, 3 gener 1500.]

Sa majestat mana que es paguin a Cristóbal de Camanyes, de Madrid, i a Gonçalo de Córdoba, de Toledo, escrivans que han escrit la traducció de la Vita Christi de fra Ambrosio, 6.830 maravedisos per a vestir-se.

De Christóval de Camanyes de Madrit y de Gonçalo de Córdoba per hun vestuari que sa altesa los mana donar.

Al magnífich etc., de part etc. Mana sa magestat que doneu y paguen a Christóval Camanyes de la vila de Madrit y Gonçalo de Córdoba ciutat [sic] de Toledo, scrivans que han scrit lo libre de *Vita Cristi* del Cartoxà que ha romançat frayre Ambrosio per a sa altesa, sex mille octingentos triginta morabatinos monete Castelle, los quals sa magestat los mana donar per a vestir-se, a saber és : per quatorze vares de londres a raó a .ccc.lxxv. maravedís la vara y per una vara de vellut negre sexcents cinquanta maravedís y per dos florins, dels quals no'n fan notament nengú els sobredits per quant sa magestat los ne ha fet gràcia y mercè (?) per a vestir-se. Scrit en la ciutat de Sevilla a .III. dies del mes de gener, anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo.⁴⁰

(ACA, ARP, reg. 876, fol. 154v.)

4

[Barcelona, 7 juny 1496.]

Donació en metàllic al trobador Ferrando de Vedoya.

De Ferrando de Vedoya, trobador.

Al magnífich etc., de part etc. Mana sa magestat que doneu e paguen a Ferrando de Vedoya, trobador, duo mille sexcentos quinquaginta maravedís,

39. Al marge diu : «de lluysme».

40. Al marge diu : «de frayre Ambrosio».

moneda de Castella, los quals sa magestat li mana donar en ajuda de costa. Scrit en la ciutat de Barchinona a .VII. dies del mes de juny, anno nativitate Domini millesimo .cccc.lxxxxx. [sic] sexto.

(ACA, ARP, reg. 876, fol. 38v.)

5

[Alcalá de Henares, 31 desembre 1497.]

Una altra donació a Ferrando de Vedoya, trobador reial.

De Ferrando de Vedoya, trobador de sa magestat.

Al magnífich etc., de part etc. Mana sa magestat que doneu y pagueu a Ferrando de Vedoya, trobador de sa magestat, quadringentos solidos monet[e] jaccensis, los quals sa magestat li mana donar per a vestir-se. Scrit en la vila de Alcalá de Henares lo darrer dia del mes de dembre, anno a nativitate Domini millesimo .cccc.lxxxx. octavo.

(ACA, ARP, reg. 876, fol. 110v.)

6

[Madrid, 14 maig 1499.]

Ordre de pagament d'una anyada a F. de Vedoya.

De Ferrando de Vedoya, de .cccc. sous que sa magestat li mana donar cascun any y són per l'any .lxxxviii.º

Al magnífich etc., de part etc. Mana sa magestat que doneu y pagueu a Ferrando de Vedoya quadringentos solidos monete jaccensis los quals sa magestat li mana donar y pagar graciosament cascun any per a sustentació de sa vida, e són per l'any present e dejús scrit. Scrit en la vila de Madrit a .XIII. dies del mes de maig, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

(ACA, ARP, reg. 276, fol. 145v.)

7

[Burgos, 23 abril 1497.]

Fragment de l'estat de comptes dels diners despesos en robes dels oficials de la cort reial per a vestir-se en les festes del casament del príncep. Relació de les que s'han donat a Gràcia Dei, cronista.

De la librea que s'à donat a sens oficials de la cancelleria de sa magestat y scrivans de la tessoreria y scrivania de ració e moços de capella de sa magestat.

.....

Item, .vii^m.dccc. maravedís per lo preu de sis vares azeytuní negre de Florència, a raó de .i^m.ccc. maravedís la vara, .vii^m.dccc.

Item, .ii^m.cccc. maravedís per lo preu de dos vares cetí carmesí de Venècia, a raó de .i^m.cc. maravedís la vara, .ii^m.cccc.

Item, .iii^m.dcxc. maravedís per lo preu de sis vares de contray de Flandes, a raó cascuna vara de .dcxv. maravedís, .iii^m.dcxc.

Lo qual dit azeytuní, cetí carmesí e contray de Flandes, de exprés manament de sa magestat, graciosament és estat donat a Gràcia Dey, coronista de sa magestat, per a vestir-se en les sobredites festes.

.....
 Escrit en la ciutat de Burgos a .xxiii. dies del mes de abril anno a natiuitate Domini millesimo .cccc.lxxxx. septimo.⁴¹

(ACA, ARP, reg. 876, fols. 73^v, 74^r, 75^r.)

8

[Granada, 26 febrer 1500.]

El rei mana donar graciosament a Gràcia Dei, cronista de casa seva, cinc mil maravedisos per a comprar-se un cavall.

De Gràcia Dei, de .v^m. maravedís per a un cavall.

Al magnífich etc., de part etc. Mana sa magestat que doneu y pagueu a Gràcia Dei, coronista de la casa de sa magestat, quinque mille morabatinos monete Castelle, los quals sa magestat li mana donar y pagar graciosament per a comprar-se un cavall. Escrit en la ciutat de Granada a .xxvi. dies del mes de febrer anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo.

(ACA, ARP, reg. 876, fol. 156.^r)

JOAN RUIZ I CALONJA

Barcelona.

41. Al marge diu: «coronista».